

FÖRDJUPNING

Många arbetslösa har en svag förankring till arbetsmarknaden

Andelen inskrivna arbetslösa i "utsatta grupper" hos Arbetsförmedlingen har ökat kraftigt de senaste åren. En lika stor uppgång finns inte i arbetskraftsundersökningarna (AKU). Antalet arbetslösa med svag förankring till arbetsmarknaden har dock ökat enligt båda källorna. I denna fördjupning ges en beskrivning av arbetslösa som har svag arbetsmarknadsanknytning enligt AKU och Arbetsförmedlingen.

ANDELEN ARBETSLÖSA I UTSATTA GRUPPER HAR ÖKAT ENLIGT ARBETSFÖRMEDLINGEN...

Med begreppet utsatta grupper avses enligt Arbetsförmedlingens definition de arbetslösa som högst har förgymnasial utbildning, är utomeuropeiskt födda, har ett funktionshinder som medför arbetsnedsättning och/eller är äldre än 55 år. Dessa grupper har i genomsnitt svårare att få ett arbete, det vill säga lägre så kallad jobbchans (se diagram 72).¹⁴⁸ Under det första halvåret 2014 uppgick andelen personer i utsatta grupper till 63 procent av de inskrivna arbetslösa, att jämföra med 48 procent i mitten av 2000-talet (se diagram 73). En individ kan ingå i flera grupper samtidigt, men i den här statistiken ingår varje individ endast en gång. Under perioden 2007–2008 ökade också denna andel, men då som ett resultat av att antalet arbetslösa i ej utsatta grupper minskade i den dåvarande konjunkturuppgången. Uppgången sedan 2009 drivs främst av att antalet personer i utsatta grupper har ökat.

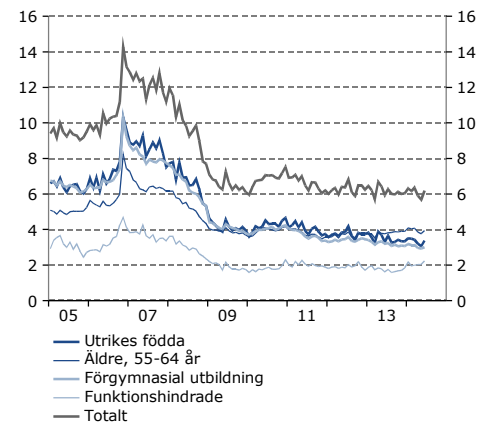
...MEN ANDELEN HAR INTE ÖKAT LIKA MYCKET ENLIGT AKU

AKU utgör den officiella källan för arbetsmarknadsstatistik i Sverige och innehåller arbetslöshetsstatistik för samtliga grupper som definieras som utsatta enligt Arbetsförmedlingen, med undantag för personer med funktionshinder som medför arbetsnedsättning. Andelen i utsatta grupper av de arbetslösa i åldersgruppen 16–64 år (exklusive personer med funktionshinder som medför arbetsnedsättning) har ökat i AKU, men inte lika mycket som i Arbetsförmedlingens statistik (se diagram 74).

¹⁴⁸ Jobbchansen är beräknad som andelen personer som lämnat arbetslöshet eller program för arbete utan stöd av antalet inskrivna föregående månad. Observera att jobbchansen i diagrammet är för gruppen utrikes födda totalt och inte för gruppen utomeuropeiskt födda.

Diagram 72 Jobbchans för olika grupper, 16–64 år

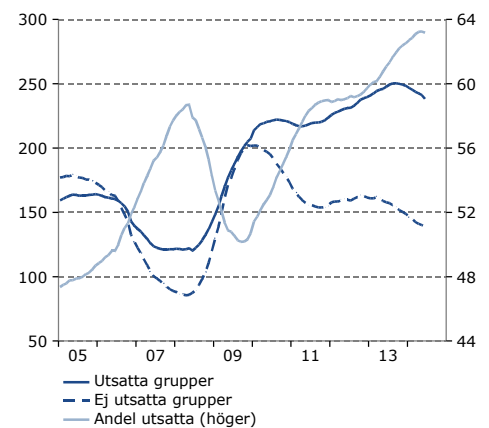
Procent, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 73 Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen, 16–64 år

Tusental, säsongsrensade månadsvärden

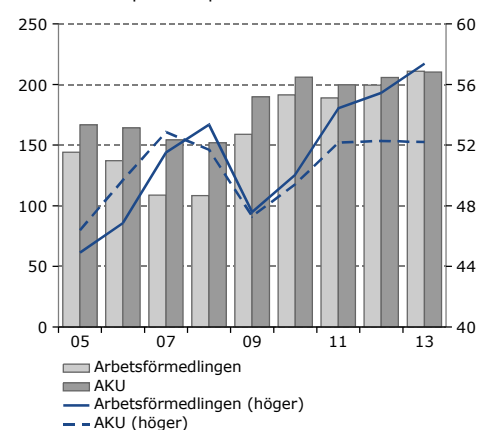

Anm. Med utsatta grupper avses personer utan gymnasieutbildning, med funktionsnedsättning, äldre (55–64 år) och utomeuropeiskt födda.

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 74 Arbetslösa med svag arbetsmarknadsanknytning 16–64 år

Tusental respektive procent av arbetslösa

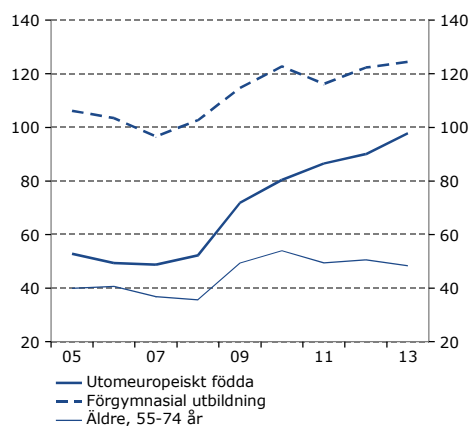
Källor: Arbetsförmedlingen och SCB.

Statistikskillnader mellan AKU och Arbetsförmedlingen

AKU redovisar den officiella statistiken över antalet arbetslösa i befolkningen i åldern 15–74 år. AKU följer rekommendationer från ILO (International Labour Organization), vilket innebär att uppgifterna är internationellt jämförbara. Arbetsförmedlingen redovisar antalet inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen i åldersgruppen 16–64 år. Månadsstatistiken hos Arbetsförmedlingen är en registerbaserad uppgift och avser antalet inskrivna arbetslösa sista dagen i månaden. AKU är en urvalsundersökning baserad på registret över totalbefolkningen, vilket i sin tur baseras på folkbokföringen. Totalt intervjuas 29 500 respondenter i AKU varje månad. AKU utgår från en referensvecka (måndag till söndag). En månad i AKU innehåller fyra eller fem referensveckor och de publicerade månadsvärdena avser ett genomsnitt av dessa.

För att räknas som sysselsatt i AKU behöver intervjupersonen endast ha arbetat en timme under referensveckan. Inskrivna på Arbetsförmedlingen kan arbeta upp till sju timmar per vecka utan att räknas som sysselsatta. För att räknas som arbetslös i AKU måste en individ både vara utan sysselsättning, aktivt ha sökt arbete under de senaste fyra veckorna och även kunnat ta ett arbete under referensveckan eller inom fjorton dagar efter referensveckans slut. Antalet inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingens utgörs av de som är "öppet arbetslösa", det vill säga personer som inte är sysselsatta, aktivt söker arbete, omgående kan ta ett arbete eller inte deltar i något arbetsmarknadspolitiskt program, samt de individer som har ett pågående beslut om att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program som berättigar till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. I AKU klassas individer som sysselsatta om de deltar i arbetsmarknadspolitiska program där det utgår en lön, något som dock endast gäller ett fåtal arbetsmarknadspolitiska program.

Diagram 75 Arbetslösa med svag arbetsmarknadsanknytning, 15–74 år
Tusental personer

Källa: SCB.

FUNKTIONSHINDRADE MED ARBETSNEDSÄTTNING

Jobbchansen är låg för personer som har funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga (se diagram 72). Antalet inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen med funktionshinder (som samtidigt inte var äldre än 55 år, var utomeuropeiskt födda eller hade högst förgymnasial utbildning) uppgick 2013 till ca 37 000 personer, vilket nästan är en dubbling jämfört med 2006. Den stora uppgången i andelen inskrivna arbetslösa i utsatta grupper hos Arbetsförmedlingen i diagram 73 drivs därmed i viss utsträckning av en grupp som inte särredovisas i AKU och det kan vara en orsak till att de båda statistikställorna skiljer sig åt. I slutet av 2013 genomförde dock AKU en specialundersökning av situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionshinder. Antalet funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga enligt denna statistik hade 2013 inte ökat som andel av de arbetslösa jämfört med 2006 och 2008.¹⁴⁹ Antalet arbetslösa med funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga uppgick 2013 till ca 45 000 personer enligt AKU.

ARBETSFÖRMEDLINGENS UPPDRAG HAR FÖRÄNDRATS

Arbetsförmedlingens uppdrag har förändrats de senaste åren. Bland annat har Arbetsförmedlingen fått ansvar för de individer som använt maximalt antal ersättningsdagar i sjukförsäkringen samt för vissa nyanlända utrikes födda via det så kallade etableringsuppdraget.¹⁵⁰ Dessa förändringar har bidragit till en förändrad sammansättning mot en större andel arbetslösa i utsatta grupper. En annan bidragande orsak till att ökningen är större i Arbetsförmedlingens statistik än i AKU är att det är rimligt att anta att personer med svag arbetsmarknadsanknytning i större utsträckning söker sig till Arbetsförmedlingen än personer med högre jobbchans. De definitionsmässiga skillnaderna mellan källorna kan också spela en roll (se beskrivning i marginalen).¹⁵¹

GRUPPEN UTOMEUROPEISKT FÖDDA HAR ÖKAT MEST

Diagram 75 visar antalet arbetslösa i de olika grupperna med svag anknytning till arbetsmarknaden enligt AKU för åldersgruppen 15–74 år. I diagrammen kan en individ ingå i flera grupper samtidigt varför en summering av grupperna skulle innebära viss dubbelräkning. Den största gruppen utgörs av personer med högst förgymnasial utbildning som 2013 uppgick

¹⁴⁹ Se SCB (2014).

¹⁵⁰ Se avsnitt 5.2 för en beskrivning av etableringsreformen.

¹⁵¹ För en utförligare genomgång av skillnaderna mellan AKU och Arbetsförmedlingen se SCB (2013).

till drygt 120 000 personer. Gruppen utgörs dock i stor utsträckning av unga individer i åldern 15–24 år, varav en stor andel i huvudsak ser sig själva som studerande och inte som arbetssökande.¹⁵² Den grupp med svag arbetsmarknadsanknytning som ökat mest är utomeuropeiskt födda som nästan fördubblats sedan 2005. Även i Arbetsförmedlingens statistik är det denna grupp som ökat mest. Antalet arbetslösa, utan dubbelräkning, i grupper med svag arbetsmarknadsanknytning i åldern 15–74 år exklusive funktionshindrade med arbetsnedsättning uppgick 2013 till knappt 220 000 personer enligt AKU.

ANTALET ARBETSLÖSA MED SVAG FÖRANKRING TILL ARBETSMARKNADEN HAR ÖKAT

AKU utgör det officiella måttet på arbetslöshet och är Konjunkturinstitutets huvudsakliga källa vad gäller arbetsmarknadsstatistik och därmed även för bedömningen av jämviktsarbetslösheten. Statistik från Arbetsförmedlingen utgör dock ett viktigt komplement till AKU, inte minst vad beträffar utvecklingen för olika grupper. Oavsett källa har antalet personer med svag förankring till arbetsmarknaden ökat de senaste åren, i synnerhet de utomeuropeiskt födda. Sammansättningen av de arbetslösa är emellertid inte lika bekymmersam i statistik från AKU som i statistik från Arbetsförmedlingen.

¹⁵² Se fördjupningen "Arbetslöshet bland unga", Konjunkturinstitutet (2012a).